



Ἀναζητώντας τὸ ἑλληνικὸ καλοκαίρι

Τὸ Ἑλληνικὸ καλοκαίρι τοῦ Ζὰκ Λακαριέρ πρωτοεκδόθηκε στὰ γαλλικὰ τὸ 1975. Εἶναι λοιπὸν συνομήλικο τῆς μεταπολίτευσης. Μικρότερη σίγουρα εἶναι ἡ ἡλικία τῆς νοσταλγίας μας γιὰ τὸ ἑλληνικὸ καλοκαίρι. Γιὰ ὁ,τι ὁμορφο καὶ τερπνὸ συνηθίσαμε νὰ ἀποδίδουμε σ’ αὐτὸ τὸ ζευγάρι λέξεων, καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὰ βιώματά μας ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ στιγμή καὶ ἔπειτα καὶ ἀπὸ τὴ λογοτεχνία, καὶ γενικότερα τὸν μυθοποιητικὸ δημόσιο λόγο, ἑλληνικὸ καὶ ἀλλόγλωσσο, τμῆμα τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ τουριστικὴ διαφήμιση, μὲ τοὺς «μύθους» τῆς καὶ τῆς «ἀληθινῆς ἔμπειρῆς» τῆς.

Ἐπίσης βέβαιο εἶναι ὅτι ἡ ἡλικία τῆς νοσταλγίας δὲν εἶναι ἴδια γιὰ ὅλους μας. Γιὰ τὸν καθέναν ἀρχίζει νὰ μετράει τὴν πρώτη φορὰ ποὺ θὰ τὸν ἀδράξει ἀπτόμα ἡ ἀκαυδὴ ἀπογοήτευση καὶ θὰ τὸν ταραῖξει: ὅταν θὰ δεῖ τὴν κάποτε παρθένα καὶ δυσπέραστη ἀμμουδιά, στὴν Κρήτη, στὴ Λευκάδα, στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, νὰ τὴν ἔχουν κατακτηθεῖ πιά οἱ ξαπλωστρες καὶ τὰ μπῆιτς-μπάρ· ὅταν ἡ γεύση τοῦ καρπουζιοῦ ἢ ἡ μυρουδιά τοῦ ροδάκινου θὰ διαφεύσουν τὴ μνήμη του· ὅταν στὸ κάμπινγκ, ὅπου εἴκοσι χρόνια πρὶν δὲν ὑπῆρχε καν ἡλεκτρικὸ ρεῦμα, τώρα θὰ χαθεῖ ἀνάμεσα σὲ τόσους καὶ τόσους ποὺ βουλιάζουν στὴν τηλεόρασή τους, ποὺ τὴν κουβαλοῦν ἀπὸ τὴν πόλη τους, ὅπως ἡ χελώνα τὸ καβούκι τῆς.

Τέλος (;), ὅταν συνειδητοποιεῖς ὅτι ἂν δὲν ξέρεις καράτε, δὲν συμφέρεי τὴ σωματικὴ σου ἀκεραιότητα νὰ παρατηρήσεις, μὲ ὅση ἀμυντικὴ εὐγένεια μπορεῖς νὰ ἐπινοήσεις, καὶ γιὰ μυριοστὴ φορὰ, τοὺς μάγκες ποὺ πανηγυρίζουν τὴν ἐλευθερία τους μόνον ὅταν πετᾶνε τὰ σκουπίδια τους ὅπου λάχει. «Δικὴ σου εἶναι ἡ παραλία ρέ;» ἀκοῦς καὶ ἀφοπλίζεσαι. Πᾶς νὰ τοῦ ἀπαντήσεις πῶς εἶναι δική σου ἐπειδὴ εἶναι καὶ δική του, καὶ τῶν δυνῶν δηλαδὴ καὶ ὧλων, γυρνᾷς ὅμως στὴν ἡττημένη σιωπὴ σου, γιὰ νὰ μὴ βγεῖς καὶ δαρμένοις.

Ναί, εἶναι μιὰ λερναία ὕδρα ἡ ἀπογοήτευση καὶ μπορεῖ νὰ σὲ πνίξει: ἀνακαλύπτεις ἕνα καλὸ καὶ παρηγοριεσαι, εὐθὺς ἀμέσως ὅμως, στὴ στροφή τοῦ βλέμματος σου, πετιοῦνται μπροστὰ σου δύο καὶ τρία φθαρμένα καὶ ἀπαράδεκτα. Φθαρμένη φύση, ἀπαράδεκτες συμπεριφορές.

Κι ὥστόσο ὑπάρχει ἀκόμα Ἑλλάδα ποὺ ἀντέχει, θαλασσινὴ καὶ ὄρεινὴ. Ὑπάρχει ἀκόμα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ φεγγαριοῦ, καὶ τὸ λαμπρότερο ὦλον: τὸ φῶς στὸ βλέμμα τῶν καλῶν ἀνθρώπων ποὺ θὰ σε φιλέψουν ἕνα χαμόγελο, ἀπρόσβλητοι ἀπὸ τοῦ τουρισμοῦ τὴν ταραχή. Μόνον ποὺ λιγοστεύουν.

Ἀναπόφευκτὴ ἡ νοσταλγία, οἱ ἀναμνήσεις ὅμως δὲν εἶναι πάντοτε καλὸς σύμβουλος. Καὶ δὲν εἶναι καὶ τόσο δίκαιο νὰ τῆς χρησιμοποιοῦμε σὲ κάθε περίσταση σὰν δεῦτερο ὄρο συγκρίσεως. Εἶναι ἀπολύτως βέβαιο ὅτι στῆς συντριπτικὰ περισσότερες φορές, ἂν ὄχι σὲ ὅλες, τὸ «τότε», ὀτιδῆποτε κι ἂν ἀφορᾷ, θὰ κριθεῖ ὑπέρτερο. Κι ὄχι ἐπειδὴ ἦταν ὄντως ὑπέρτερο, ποιητικότερο, ἡδονικότερο, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἐξῆς ἀπλὸ λόγο: σ’ αὐτὸ τὸ «τότε» ὑπερτερούσαμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι, γιὰτὶ ὑπολειπόμασταν κατὰ δέκα, εἴκοσι ἢ τριάντα χρόνια ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἡλικία μας ποὺ σημαίνει ὅτι νιώθαμε ἀκόμα ἄτρωτοι, μὲ ὅλον τὸν χρόνο μπροστὰ μας καὶ ὅλον τὸν κόσμον στὰ πόδια μας.

Ὅταν συγκρίνουμε τὴν παραλία τοῦ 2022 μὲ τὴν παραλία τοῦ 1980, κατὰ βάθος συγκρίνουμε τὸν ἑαυτὸ μας τοῦ 2022 μὲ τὸν ἑαυτὸ μας τοῦ 1980. Καὶ φαίνεται λογικὸ νὰ προτιμᾶμε τὸν πρότερο, τὸν παλιὸ ἑαυτὸ μας, μὲ τῆς πολλὰς ἄγραφες σελίδες μπροστὰ του καὶ τῆς προσδοκίης του ἀκόμα ἀμυαῖες.

Κι ὅσπερ, ὁ τόπος δὲν ἦταν δυνατόν νὰ μείνει παγωμένος, ἔξω ἀπὸ τὴ ροὴ τοῦ χρόνου, ὥστε νὰ μπορούμε ἑμεῖς νὰ μετᾶμε «γραφικὲς ἀκρογιαλιές», «γραφικὲς ταβέρνες», «γραφικούς ντόπιους μὲ τῆς γραφικὲς φορεσιές τους», γραφικότητες γενικῶς. Παρακολουθεῖ τὴν ἀλλαγὴ μας ὁ τόπος καὶ τὴν ὑφίσταται: τὴν ἀλλαγὴ τῶν ἐπιθυμιῶν μας, τῶν κριτηρίων, τῶν ἀξιών, τῶν ἀντοχῶν μας.

Ὅσο οἱ μεγαλύτεροι θυμοῦνται καὶ νοσταλγοῦν, οἱ νέοι ζοῦν τῆς ἱστορίας τους στοὺς κόλπους τοῦ καλοκαιριοῦ καί, ἐνστικτωδῶς, συλλέγουν ἥδη ἀναμνήσεις καὶ ἀρχίζουν νὰ τῆς ἀφηγοῦνται ὅταν χειμωνιάσει. Σὲ δυὸ-τρεῖς δεκαετίες θὰ νοσταλγοῦν τὸ δικό τους ἐξάρετο «τότε», ποὺ ἑμεῖς, οἱ πρεσβύτεροι, τὸ διαγράφαμε σὰν ἀπαράδεκτο. Ἕνα παλλίμψιστο λοιπὸν τὸ καλοκαίρι μας. Γράφει ὁ καθένας, ἡ κάθε γενιά, πᾶνω στὰ σβησμένα τῶν ἄλλων.

Παντελὴς Μπουκάλας

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΝΤΡΩΤΗΣ

ΘΕΡΙΝΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Νὰ λούζεται ὁ Αὐγουστος —θυμίσου τὸν Ἑλύτη—, πλὴν ὄχι στὴν ἀκρογιαλιά καὶ μεσημέρι, ἀλλὰ στὸ σεληνόφως καὶ νὰ σοῦ ’χει φέρει τὸ κύμα τὰ μαλάματά του μὲς στὸ σπῆτι

κι ἀπὸ τ’ ἁλώνια νὰ τρυπώνει μὲς στὰ κλίτη τοῦ μπάτῃ ὁ μεσονύκτιος ἰδρωτὰς τῶν θέρι-ζοαλωνιστικῶν ὄρμῶν, καὶ ἀσπάσιο ἀγέρι βουτιές νὰ κάνει ὑποκρινόμενο τὸν δύτη

στὴ στέρνα μας, στὸν κῆπο μὲ τὰ παραμύθια.
Θυμίσου, κι ἂν δὲν εἶναι ὅλα τοῦτα ἀλήθεια, γι’ ἀλήθεια ἡ φαντασία σου νὰ τὰ λογιᾷσει.

Νησιά καὶ φύκια καὶ φιλιὰ, μιὰ πλησμονὴ καὶ μιὰ βαρκαρόλα καὶ ὁ,τι ἀπὸ τὸν νοῦ σου βγῆκε νὰ μπεῖ στῶν ἀναμνήσεων τὰ μύχια δάση.

ΕΡΓΟΧΕΙΡΟ

Τό μύδι ἐνὸς φιλιοῦ στὰ χεῖλη τοῦ Ἰουλίου.

Ἵδυσσεάς Ἑλύτης

Στὸν πέμπτο τόμο τοῦ λεξικοῦ Λίντελ-Σκὸτ πατάω τὸ χαρτί γιὰ νὰ γράψω. Ὁ ἑλληνικὸς, ἀπόλαυση τὸ πρῶι τῆς ἡσυχίας, δὲν μπορεῖ παρολαυτὰ νὰ μὲ ξυπνήσει ἀπὸ τὸ μεθύσι τοῦ Φωτόδεν-τρου.

“Ὅπως καὶ στῆς θάλασσες κάνω: μαζεύω πετραδάκια τῆς λέξεις του: *μαντοσύνη, γιάμπολη, παρφύρεον, Πόντισον, γλουπακώντας*. Ἀρκεῖ! Πόσο θὰ ἀντέξει ἀκούγοντας γύρω σου τὰ διστακτικὰ πουλιά τῆς Μακεδονίας (καὶ αὐτὰ μεροκάματο βγάζουν στὸ ὠραῖο). Γεμίζω τὰ γυάλινα βάζα γιὰ τοὺς χειμῶνες καὶ τὰ ἀσημένια κουταλάκια βάζω σὲ τάξη νὰ εἶναι ἔτοιμα νὰ πολεμήσουν ὅταν τοὺς πρέπει. Καὶ μὲ αὐτὰ καὶ μὲ ἐκεῖνα ἐργοχειρῶ ἕνα καλοκαίρι γιὰ παιδιὰ.

Ἀντώνης Ν. Παπαβασιλείου

Σελὶς 2

👉 Ντῆνος Ἀγραφιώτης

👉 Β.Π. Καραγιάννης

👉 Ἀγγελος Γ. Μαντᾶς

👉 Μαρία Μπαῖρα

Εἰκὼν: Λεπτομέρεια ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου Λύτρα *Καλοκαίρι, Τῆνος*.



Θέρος!

Ἔκφρων καὶ ἐκστατικὸς ὁ ἀρχιurbator τῶν Γρεβενῶν ἐβόμβησε πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὑποτακτικούς του:

— Θερινὴ ἢ 19^η «Τύρβη»!

Ψυχραιμότερός του ἐλόγου μου ἀναρωτιέμαι ἂν καρατάρησε προσεχτικὰ τὰ πράγματα, ἤγουν ἂν λογάριασε ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειονοψηφία τῶν τυρβαζομένων εἶναι φιλοπαπαδιαμαντικὴ καὶ συνεπῶς ξεσκολισμένη. Παίζει στὰ δάχτυλα τὰ γραπτά τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Εὐλόγως, λοιπόν, εἰκάζω ὅτι θὰ ψωμιστοῦμε ὅλοι ἀπὸ τὸ γνωστὸ γιὰ τὴν ὠμὴ γραφὴ του καὶ τὴν ὀρθογραφικὴ του τολμηρία διήγημα «Θέρος - Ἔρος».

(Ὁ παικτικὸς τίτλος ἀνακαλεῖ τὸν σχεδὸν ὁμόηχον «Ἔρωσ - Ἕρωσ». Ἐκεῖ ὁ νεαρὸς βαρκάρης τρικυμίζεται δεινῶς, ἐδῶ ὁ εἰκοσιτετράχρονος καὶ ἀμελὴς φοιτητὴς τῆς Νομικῆς, ὁ Κωστής, σῶζει ἀπὸ βιασμό τὴν ὠραία Ματῆ.)

Πολὺ φοβοῦμαι, ὑπομονετικέ μου ἀναγνώστη, ὅτι θὰ σὲ ἐξοργίσω. Μολονότι ἀποστρέφομαι τὸν πασιγνωστον μαρκήσιο, συμπαθῶ περισσότερο τὸν παρ’ ὀλίγον βιαστὴ τῆς κόρης Ἀγρίμη ἀπὸ τὸν ἱπποτικὸ της σωτήρα Κωστή. Πρόσεξε ὅτι ὁ ἐλεητικὸς πάντοτε Παπαδιαμάντης ἀποκαλεῖ δύο φορές τὸν τραυλὸν Ἀγρίμη «λυ-κάνθρωπον», μετριάζοντας τὸν χαρακτηρισμὸ μὲ τὴν λέξη «πτω-χός» καὶ μὲ θαυμαστικὸ. Ἐπιπλέον τοῦ ἀναγνωρίζει ἕνα ἀκόμη ἐλαφρυντικὸ μὲ τὸν τολμηρὸ στίχο τοῦ Θεοκρίτου.

Οἱ δύο καταληκτικὲς παράγραφοι τοῦ διηγήματος μὲ τὸ αἶσιο τέλος θὰ μὲ ἀπέλπιζαν, ἂν ἔλειπαν οἱ στερνὲς λέξεις: «τὸ ἀδυσώπητον θέ-ρος - ἔρος».

Ν. Δ. Τ.

Μόνη στὴν πόλη

Κάποτε ὑπῆρχε μιὰ ἐποχὴ ὅπου ὅλα εἶχαν μιὰ ὄνειρικὴ, θολὴ ποιότητα. Πολὺ προτοῦ ἐδραιωθεῖ ἡ αὐτοκρατορία τῶν κλιματιστικῶν οἱ μέρες τοῦ καύσωνα κυλοῦσαν ἀργὰ σὰν τὸν ἰδρώτα ποὺ στάζει, τὰ μεσημέρια σὲ μισοσκότεινους ἐσωτερικοὺς χώρους καὶ τὰ ἀπογεύματα σὲ σκιερὰ μπαλκόνια μὲ ἀναψυκτικὰ καὶ οἰκογενειακὰ παγωτά. Τώρα ποὺ τὸ σκέφτομαι, καὶ τὰ παγωτά μόνον τὸ καλοκαίρι ὑπῆρχαν, τὸ παγωτὸ μέσα στὸν χειμῶνα ἦταν μιὰ ἐντελῶς παράλογη ἰδέα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πάρα πολλὰ πράγματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ καλοκαίρια θὰ ἔμοιαζαν τώρα ἀπίστευτα καὶ παράλογα, κυρίως, ὅμως, ἐπειδὴ τότε ἡμασταν παιδιὰ, καὶ ὅλες οἱ αἰσθήσεις λειτουργοῦν κάπως διαφορετικὰ ὅταν εἶσαι παιδί, ὅλα μποροῦν νὰ εἶναι λίγο μαγικά. Αὐτὸ ποὺ μένει ἀναλλοίωτο εἶναι οἱ μαγικὲς στιγμὲς ποὺ χαρίζουν οἱ εἴσοδοι τῶν πολυκατοικιῶν, τὸ ἡμίφως τους πρὶν βγεῖς στὸν ἐκτυφλωτικὸ κόσμον ποὺ θὰ σὲ τυλξεῖ σὰν φλόγα καὶ ἡ ξαφνικὴ ἀνακούφιση μπαίνοντας, ἡ δροσιὰ τους καὶ τὰ λίγα δευτερόλεπτα ποὺ χρειάζονται τὰ μάτια σου γιὰ νὰ καταλάβουν πῶς αὐτὸ δὲν εἶναι σκοτάδι, ἡ ἀπότομὴ ἑξαρση τῶν αἰσθήσεων ποὺ προκαλεῖ ἡ ἀντίθεση, τὸ σῶμα ἕνα λούνα πάρκ σὲ κάθε ἔξοδο καὶ εἴσοδο, ἕνα στιγμιαῖο τα-ξίδι στὸν χρόνο, ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ποὺ ἐπιτρέπει ἡ φύση τοῦ σύμπαντος καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Μυρσίνη Γκανᾶ



Στά όνειρα τοῦ πάντα τραγουδᾷ

Τὸ φετινὸ καλοκαίρι ψήλωσε κι ἄλλο. Φτάνει τὴν γούρνα τοῦ νεροχύτη πατώντας σ’ ἓνα καφάσι καὶ ὄχι σὲ δύο. Ἡ μάνα του τὸν κοιτάζει ἀπ’ τὸ βάθος τῆς κουζίνας μὲ τρυφερότητα ἀλλὰ γρήγορα τὸ βλέμμα της γίνε-ται λυπημένο καὶ τὸ γυρᾷ ἄλλου. Ἡ μάνα του ποὺ ἔχει συνήθεια νὰ κουβεντιάζει μὲ τὸ Θεό, νὰ δουλεύει ἀσταμάτητα, καὶ νὰ μὴν ἀγκομαχᾷ ποτέ, εἶναι ὁ μόνος ἄνθρωπος ποὺ ἀγαπᾷ καὶ νοιάζεται, καὶ ὁ λόγος ποὺ κατεβαίνει τὰ καλοκαίρια ἀπ’ τὸ χωριὸ νὰ βοηθήσει στὴν ταβέρνα.

Μιά ταβέρνα δίπλα στὸ μῦλο καὶ μιὰ γούρνα γεμάτη οὐζοπόττηρα καὶ πιάτα ποὺ μυρίζουν ψαρίλα εἶναι τὸ δικό του καλοκαίρι. Ἔχει ξεχάσει τὴν θέα τῆς θάλασσας ἀπὸ τὸ παλιὸ μονοπάτι, τὸ φεγγάρι ποὺ βουτᾷ κατακόκκινο στὸ νερό, τὴν μυρωδιά τοῦ ἡλιοῦ ποὺ βγαίνει ἀπ’ τὰ βότσα-λα, τὰ στημένα καὶ δολωμένα καλάμια, τὶς βουτιές ἀπ’ τὴ σκάλα, τὰ ἀλατισμένα ρούχα καὶ μαλλιά, τὶς βόλτες στὰ μπουσάνια, τοὺς ὕπνους στὴν ἄμμο. Παράξενα κυλάει ἡ ζωὴ του τὰ καλοκαίρια ἀκόμα καὶ τὶς ὥρες ἀλλιώις τὶς ὑπολογίζει.

Ἀπὸ τοὺς ἀπογευματινοὺς καφέδες τῶν ψαρῶδων πρὶν ρίξουν τὰ δίχτυα, τὰ μεσημεριανὰ στρωσίματα τραπεζιῶν γιὰ τοὺς καπετάνιους τῶν γρι-γρί, τὸν ἥχο τῆς σκούπας καὶ τοῦ νεροῦ ὅταν ἡ μάνα του πλένει τὶς αὐλές τὸ πρωὶ μὲ τὴν δροσιά,τὸν βόμβο τῶν καϊκιῶν ποὺ ἀχάραγα δένουν στὸ μῦλο, τὸ βορίον παρὰθυρο ποὺ χτυπάει πάντα τὰ ἀπογεύματα ὅταν ἀλλάζει ὁ καιρὸς καὶ πινάει μπουκαδοῦρα, τὴν ἀνακουφιστικὴ δροσιὰ λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα, τὸ καράβι τῆς ΛΑΡΚΟ φορτωμένο μὲ μεταλλεῖο καὶ τὰ ἀπὸνερά του τὸ σούρουπο, τὰ καταμεσήμερα ποὺ κου-ρασμένοι καὶ ἄτονοι ἀπ’ τὴν κάψα οἱ γονεῖς του ἑσπλύνουν στὸ πίσω δωμάτιο. Αὐτὲς οἱ λίγες ὥρες ποὺ μένει μόνος, εἶναι οἱ δικές του. Κάθε-ται στὸ πεζοῦλι τρώει καρπούζι καὶ φτύνει τὰ κουκούτσια στὰ χαλίκια. Ὅταν ζεσταίνεται πολλὸ ἀνοίγει τὸ λάστιχο καὶ δροσίζεται κάτω ἀπὸ αὐτοσχέδιο συντριβάνι. Πρέπει νὰ μὴν ξεχαστεῖ ὅμως μὲ τὰ παιχνίδια τοῦ νεροῦ γιὰτὶ φτάνει ἡ ὥρα γιὰ μιὰ δουλειὰ ποὺ μοσεῖ καὶ δὲν εἶναι κα-θόλου γιὰ τὴν ἡλικία του. Ἐτοί εἶπε μιὰ φορὰ ἓνας ἄντρας στὸν πατέρα του. Ρίχνει φλὶτ στὸ μαγαζί. Ἡ μυρωδιὰ τὸν ἀνακατεύει παρόλο τὸ παπὶ ποὺ βάζει μπροστὰ ἀπὸ μύτη καὶ στόμα. Κλείνει βιαστικά τὰ πα-ράθυρα, ψεκάζει, βιαστικά βγαίνει καὶ στὴν μικρὴ αὐλὴ μὲ τὸ μεγάλο πλατάνι παρόντονας ἄνδρες καθαρές. Κάθετα κάτω καὶ ἀκουμπᾷ τὸ κε-φάλι του στὸν κορμὸ. Μὲ μάτια ἀνοιχτὰ διενερεῖται τὴν δική του παρα-λία μὲ ἄμμο, κύματα, βαθιὰ γαλάζια νερά, βῆρκες κουπιὰ καὶ δίχτυα, ἀλλὰ καὶ μίαι κιθάρα σὰν αὐτὴ ποὺ ἔχει ὁ Ἰορδάνης τῆς ποτοποιίας Καβαθᾶς καὶ κάθε φορὰ ποὺ φέρνει νταμιτζάνες μὲ οὔζο στήνει γλέντι μὲ τοὺς ψαρᾶδες. Ὁ πατέρας του τοῦ τὸ ξέκοψε βέβαια ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζεται,κάποια στιγμή θὰ τὴν ἀποκτήσει. Μέχρι τότε πρέπει νὰ μάθει ὅμως πολλὰ τραγουδία. Τραγουδᾷ καὶ μαζὶ του τραγουδοῦν τὰ τζιτζίκια, οἱ λαμαρίνες, τὸ παρτέρι, τὸ πλατάνι. Ἐνα τραγοῦδι ποὺ μυλάει γιὰ ἓνα καράβι εἶναι τὸ ἀγαπημένο του, καὶ ἐπειδὴ δὲν τοῦ φτά-νουν οἱ ὥρες τοῦ μεσημεριοῦ, τραγουδᾷ πάντα στὰ όνειρά του. Εἶτε ὥραϊα εἶτε ἄσχημα, στὰ όνειρά του πάντα τραγουδᾷ.

Καταλαβαίνει ὅτι ἔφτασε ἡ ὥρα γιὰ νὰ ἀνοίξει τὸ μαγαζί ὅταν φτάνει τὸ φορητὸ γὲ τὸν πάγο στὸν μῦλο. Χαζεύει τοὺς ψαρᾶδες ποὺ χέρι χέρι κατατοποιοῦν τὸν πάγο στὰ καΐδια τους, ἀνοίγει τὰ παρὰθυρα νὰ ἀνασάνει ἡ σάλα ἀπ’ τὴν μυρωδιὰ τοῦ ἀεροζόλ, σκουπίζει κ’ ἀνεβαίνει ξανά στὸ καφάσι του.

Πλέοντας ποτήρια σκέφτεται πὼς τὸ ἐπόμενο καλοκαίρι δὲν θὰ χρε-ιάζεται κανένα καφάσι νὰ τὸν βοηθᾷ στὸ ψήλωμα. Θὰ ἔχει ψηλώσει καὶ ἄλλο καὶ θὰ ἔχουν μεγαλώσει καὶ τὰ χέρια του. Νὰ ἀγκαλιάζει καὶ τὸ σφιχτὰ τὴν μάνα του καὶ τότε ἱσως χέρι χέρι φύγουν ἀπ’τὴν κουζίνα φυ-λακή. Ἐνα καλοκαίρι ὀλοδικὸ τους θὰ εἶναι ἐκεῖ ἔξω.

Μαρία Μπαρά

Ἀπὸ τὸ Χορτιάτη Θεσσαλονίκης στὸ Σιόποτο Κοζάνης

Τοῦ Β. Π. Καραγιάννη

Ἦπρξα τὸ λοιπὸν πρόσκοπος, χωρικοπρόσκοπος, ὅπως λέμε χωροεπίσκοπος, πέρασα δὲ ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς προσκοποσύνης ταχύτατα ὅπως ὁ μέγας Φῶτιος τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱεροσύνης. Στὸ χωριὸ τὴν περίοδο τῆς δικτατορίας, παρακαλῶ.

Ἀκόμα δὲν εἶχα δεῖ θάλασσα. Πρωτοεῖδα ὅταν μετεῖχα σὲ ἓνα πανμακεδονικὸ προσκοπικὸ Τζάμπوري (ἀκόμα τότε δὲν εἶχαμε Βόρειο Μακεδονία) στὸ ὅρος τῶν κεραυῶν δηλαδή τὸ βουνὸ Χορτιάτης τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὸ πρῶτο ταξείδι: ἀπὸ ΚΤΕΛ Κοζάνης εἰς Θεσ/νίκη. Ἡ συγκέντρωση ἐκεῖ ποὺ εἶναι τὸ σημερινὸ Δημαρχεῖο. Στὰ ρέο μᾶς φόρτωσαν γιὰ τὸ βουνό, στὶς ὑπώρειές του μᾶς ἐξοφόρτωσαν. Ἀνηφόρα, εὐλογημένη κατὰ τοὺς ἀγιορεῖτες. Πορεία ἀπὸ μονοπάτι, σακίδιο, κοντάρι, πα-γοῦρι κ.ἄ. ἀξεσουάρ. Στὸ τέρμα ἡ γλῶσσα ἔξω. Ὁμαδικές οἱ σκηνές. Πεῖκο, ἑλατο, πέτρες, βουνό, χῶμα. Μακριὰ ἔλαμνε ὁ Θερμαϊκὸς Κατασκήνωσι. Συλλογικὴ συνύπαρξη. Ἀσκήσεις καὶ ἐκπαίδευση στὰ νέα προσκοπικὰ ὄπλα. Ἐφερα μιὰ ἐπωμίδα «ἀνιχνευτοῦ». Αὐθαίρετα. Μοῦ τὴν ξήλωσε σχεδὸν προσβλητικὰ ἓνας ἡλικιωμένος βαθμοφόρος ὡς ἀνάρμοστη γιὰ τὴν ἡλικία καὶ τὰ προσόντα μου. Ἡμουν καὶ ἀπὸ χωριό...κοιτοῦσα μὲ ζήλια τοὺς ναυτοπρόσκοπους.

Ἡζεραν πολλοὺς ναυτικούς κόμπους. Ἀντιλαλοῦσε ἀπὸ φωνές τὴ μέρα καὶ ἀπὸ σιωπές νυχτερινές τὸ βουνό. Τὸ βράδυ όνειρο. Μὲ μάγειναν οἱ ἀστερισμοὶ τοὺς μάθαινα ρουφώντας τους σὰ σφουγγάρι. Μὲ τραβοῦσαν πρὸς τὰ πάνω. Ὅταν ὑπηρετοῦσα στὰ Σέρβια ὑποψήφιος λοχίας ταχυδρομικοῦ «τσακώθηκα» μὲ τὸ λοχαγὸ γιὰτὶ σὲ μιὰ νυχτερινῇ ἐκπαίδευση μᾶς ἔδειχνε γιὰ Πολικὸ ἄστερα κάποιο ἄλλο ἄστρο. Ὁ καραβανάς! Μὲ διέταξε νὰ συμφωνήσω. Ὑπάκουσα ὅπως ὁ Γαλιλαῖος. Γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰ τραγοῦδια ἱστορίες, παιχνίδια. Μικρὸς ἄκουγα στὸ ρά-διο ἓνα προσκοπικὸ τραγοῦδι. «Δυγερὸ κυπαρίσσι θὰ φωτέψω βαθιὰ στὸ χῶμα/ καὶ στὴν κορφή θ’ ἀνάψω ψιλὴ φωτιά...».... Μετὰ πολλὰ χρόνια ἔμαθα πὼς ἦταν τοῦ Μ. Χατζηδόσι σὲ στίχους Ν. Γκάτσου. Ἦταν τὸ τραγοῦδι τῆς φωτιᾶς στὸ παγκόσμιο τζάμπوري στὸ Μαραθῶνα τὸ 1963. Τὸ ἀκούω καὶ τώρα καὶ ἔνδον κλαίω γιὰ ὅ,τι ἔφυγε, χάθηκε καὶ ἔχει τὴ μυρωδιὰ τοῦ πεύκου, τοῦ χῶματος, τοῦ βουνοῦ. Τὴ μυρωδιὰ αὐτὴ τὴν ἔνοιωσα καὶ στὸν Πύργο Βασιλίσσης στὴν Ἀθήνα, σὲ μιὰ μαθητικὴ ἐκδρομῇ σ’ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ ἓνα βράδυ μᾶς κατασκήνωσαν ἐκεῖ. Τὰ πεῖκα στὶς πρωτεύουσες πόλεις μυρίζουν κάπως πὶὸ ἔντονα. Πιὸ ἐκλεπτυσμένα. Στὴν ἐπαρχία λίγο νιώθεις τὴν ἀνάσα τους. Ἦταν τὸ πρῶτο μεθύσι στὴ φύση. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος μας ἓνας φιλόλογος μὲ πλατύγυρο καπέλο ἄρχισε τὸ τραγοῦδι μὲ τὸ παράγγελμα «Δυόμισι τρία...»: Τὸ κράτησα, τὸ λέω στὸ μικρὸ Μάριο, καὶ αὐτὸς τὸ ἐπαναλαμβάνει στὰ δι-κά του; «Ἀβεσσαλάου μαλῆχεμ ...», τὸ τραγουδοῦμε ἀκόμα. «Πρῶμο κανόνε ντελαπατερλε, Καρχαρᾶτε...» ὁ διασκεδαστικὸς πολεμικὸς ναυτικός μας κανόνας, «Τρόβα τὸ κουπὶ σήϊζε τὸ νερό/ ἦρεμα ἦρεμα ἦρεμα / κύλα στὸν ἀφρό...» Ἀχ... Ἡ ζωὴ στὴ φύση ἦταν μιὰ διαρκὴς μα-θητεία στὸ ὠραῖο στὸ ξεχωριστό, μωρὲ δὲ λέω καλύτερα, ὑπέροχο...

Τὸ καλοκαίρι στὸ βουνό καὶ οἱ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ Χορτιάτη στάθηκαν καθοριστικές γιὰ τὸν προσκοπικὸ μου βίο. Ἦθελα καὶ ἐγὼ νὰ βιώσω ἄλλὰ καὶ νὰ μεταδώσω ὅ,τι ἔμαθα ἀλλὰ ἀπὸ τὴ θέση ἀρχηγοῦ. Τὴν ἐπόμενη χρονιά γεμάτος γνώσεις γιὰ τὴ διαβίωσι τσὴ φύση καὶ στὸ δάσος, διηλύθυνα μιὰ κατασκήνωσι στὴν Κοζάνη. Μὲ τὴν ὁμάδα τοῦ χωριοῦ στήσαμε κατασκήνωσι παρὰ τὴ Σιόποτο καὶ γιὰ 4 μέρες ζούσαμε όνειρικά. Ἡμουν ἀρχηγὸς της. Εἶχα μιὰ πατερίτσα πολυχρόνη μὲ ρόζους γεροντικὴ σὰν ἐκείνη ποὺ εἶχε ὁ ἀρχηγὸς φιλόλογος στὸ Χορτιάτη.

Ἐφέτος, τυχαῖα στὸ χωριὸ βρῆκα στὴν θημυνιά τῶν παλαιῶν βιβλίων καὶ ἐντύπων, μιὰ δολγοσελὴδη μονογραφία μὲ τίτλο: «Ὁρολογία καὶ οὐσία τῆς βυζαντινῆς τέχνης», Θεσσαλο-νίκη 1947, τοῦ Στυλιανοῦ Πελεκανίδη. Τότε, τὴν Κυριακὴ λήξης τῆς κατασκήνωσις καὶ τοῦ Τζάμπوري, ἐπισκεφτόταν τὸ πεδίο διεξαγωγῆς, ὑψηλὰ στὴν ἱεραρχία, προσκοπικὰ πρόσωπα. Ἀκουσα γιὰ ἓναν πανεπιστημιακὸ τὸν ὁποῖο ἔβλεπα γεμάτο παράσημα, κορδόνια, θυρεοὺς κ.ἄ. τενεκεδένια καὶ ὑφασμάτινα κλαπατσιόμπαλα ἐπὶ στήθους. Μοῦ θύμιζε μάγο ἀφρικανικῆς φυλῆς. Φοροῦσε δὲ καὶ ἓνα ἐντυπωσιακὸ καπέλο σὰν πυρόγα. Ἐφερε τὸ προσκοπικὸν προσω-νύμιον «Καρχαράς».

Ἦταν ὁ πανεπιστημιακὸς καθηγητής...

Τὴ μονογραφία του ξεφυλλίζω ἀκόμα καὶ τώρα σὰν μιὰ ἀφήγησι, σπονδὴ στὸν καιρὸ τῆς ἐξ-γνοιαστῆς νεότητας καὶ νῦν ἀφόρητης νοσταλγίας.

«Τζάμπوري Τζάμπوري θάλασσα καὶ πεῖκο χῶμα καὶ βουνό.

Τζάμπوري τζάμπوري κάποτε θὰ φτάσουμε στὴν οὐρανό...λπ διεκτραγωδοῦσαμε.

- Σίγουρα, ἀλλὰ πρῶτα ἀφοῦ περάσουμε ἀπὸ τῆς γῆς τὰ χῶματα ...

Ἡ ψῆφος ἡ μυστικὴ

Τὸν λάτρευαν τὰ ἐγγόνια του. Καὶ τὰ παιδιὰ του τὸν ἀγαποῦσαν, ὅμως τῶν ἐγγονιῶν ἡ ἀγάπη ἦταν πιὸ φανερὴ, πιὸ γελαστὴ, πιὸ φασαριόζικη. Κι αὐτῶν ποὺ ζοῦσαν στὸ χωριό, καὶ αὐτῶν ποὺ ἔρχονταν τὰ καλοκαίρια γιὰ διακοπές στὸ φτωχικὸ μὲ φιλόξενο σπίτι του. Ἡ αὐλὴ του βοῦίξε ἀπὸ τὸ παιδικὸ μελισσολόι. Συ-νάζονταν ὄχι μόνον τὰ ἐγγόνια, μὰ καὶ τὰ γειτονόπουλα. Μάταια ἡ γιανιὰ πιάσχιζε νὰ τὰ ἥσυχάσει, γιὰ νὰ πάρει ὁ παππούς τὸν μεσημεριανό του ὑπνάκο, συνήθεια σταθερὴ ὅλα του τὰ χρόνια. Ξυπνημένος, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ χωρικοὶ ἀπὸ ἀξημέρνωτα, ἤθελε ἓνα, ἔστω καὶ μισάωρο, διάλειμμα, ἐκεῖ κατὰ τὴ μία, μετὰ τὸ φαγητό. Μὲ τὰ ρούχα, ὅπως ἦταν, τὰ παποῦτσια μόνον ἔβγαζε. «Συχᾶστι, βρέ θιρλόσματα, νὰ κάμ’ μιὰ σταλίτσα μισμέρ’ οὐ παππούς σας!».. «Ἄστα τὰ πιδιά. Πιδιά εἶνι, δὲ θὰ μᾶς πιδένι;», ἀκουρόγαν ἀπὸ μέσα ὁ παππούς τὰ ἐγγόνια. Ἡ χαρά του νὰ τοὺς φέρνει τὸ βραδάκι τὰ δῶρα του ἀπὸ τὸ περιβολάκι του. Ἀχλάδια, βερύκοκα, ἀγγουράκια τρυφερά, ποὺ καὶ αὐτὰ γιὰ φρούτα λογιάζονταν, καλαμπόκια γιὰ ψήσιμο, τρελιάνονταν τὰ παιδιὰ γιὰ τοῦτα, κορόμυλα, μού-σμουλα. Γελοῦσαν καὶ τὰ μουστάκια του ὅταν ἔφερνε πεπνόνι ἢ καρπούζι ἢ ἀκόμα καὶ ξυλάγγυρο. Τὰ μικρὰ συνάζονταν γύρω του καὶ περιμέναν, κοιτάζοντάς τον στὰ μάτια, νὰ πάρουν τὸ κομμάτι τους, ἀργά, προσεκτικά καὶ ἀκριβοδικαία κομμένο. «Τὰ κακουμαθαίνς», τοῦ γκρινιάζε ἡ γιανιὰ, «νὰ τὰ βαίνς νὰ σ’ φλοῦνι τοῦ χέρ’ ὅταν τσ’ δώννς». «Δὲν εἴμι παπᾶς, Κατίνι μ’», ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος. Ἀδυναμία στὰ ἐγγόνια, μεγάλη ἀδυναμία καὶ στὸ «Κατίνι» του, ἔτσι στὸ τρυφερὸ οὐδέτερο ἢ Κατερίνα του.

Πέρασαν τὰ χρόνια, ὁ παππούς μέσιασε τὴν ἑνατη δεκαετία του, ἐκεῖ κάπου στὰ ὀγδόντα πέντε του, θάρυνε, τὰ ἐγγόνια μεγάλωσαν, σκόρπισαν, ἄλλα φοι-τητές, ἄλλα στὸ μεροκάματο, οἱ ἐπισκέψεις ἀραιώσαν. Σπάνια βρισκονταν ὅλα μαζὶ στὸ χωριό. Μιὰ τέτοια εὐκαιρία τοὺς δόθηκε τὸ Δεκέμβρη τοῦ 1974, μὲ τὸ πολιτειακὸ δημοψήφισμα. Ὅπως καὶ οἱ γονεῖς τους, ἔστω κι ἂν ἦταν μόνιμα ἐγκαταστημένοι μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό, διατηροῦσαν καὶ ἐκεῖνα, ἐκεῖ στὸ χωριό τὰ «ἐκλογικὰ τους δικαιώματα», γιὰ λόγους συναισθηματικούς, εἶδος μικροπατριωτισμοῦ, νὰ μὴ λιγοςτέφει τὸ χωριὸ καὶ «χάσουμε τὴν Κοινότητα». Ἀπὸ βραδὺς τὸ ἄδειο καὶ ἥσυχο τὰ τελευταῖα χρόνια σπίτι τοῦ παπποῦ ἔσφυζε ἀπὸ ζοή. Μικρό, καὶ ὅμως χῶρσε παιδιὰ καὶ ἐγγόνια, γιὰτὶ ὅλοι οἱ καλοὶ χωρᾶνε. Καὶ ἦταν ὅλοι καλοὶ ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Οἱ γυναῖκες ἐτόλμασαν τὸ φαγητό, κοτόπουλα ἀπὸ τὰ κοτέτσια τῶν θυγατέρων τοῦ παπποῦ ποὺ ἦταν παντρεμένες στὸ χωριό, μαγειρεμέ-να στὸν μεγάλο τέντζερη μὲ πιλάφι, ποὺ τὸ «ἐκαψαν» ἀπὸ πάνω μὲ τσιγαριστό λάδι. Μοῦρλα... Οἱ μεγάλοι, ξέροντας ὅτι μᾶλλον δὲ συμφωνοῦν ὅλοι στὰ πολι-τικά, ἀπέφρηναν τὴν πολιτικὴ συζήτησι. Δὲν ὑπῆρχε, εὐτυχῶς, τηλεόρασι, γιὰ νὰ τοὺς σπρώξει σὲ τέτοιες κουβέντες. Εἶχαν τόσα ἄλλα νὰ συζητήσουν. Ἐφραγαν καὶ ἀποχώρησαν, μοιρασμένοι στὰ σπίτια τῶν ἀδελφῶν τους νὰ κοιμηθοῦν.

Τὰ παιδιὰ ἔμειναν. Εἶχαν λόγo. Ἦταν ὅλα μὲ τὴν «ἀβασίλευτη». Φοιτητές τὰ μισά, μεθυσμένα ἀπὸ τὸ κρασί τοῦ προοδεντισμοῦ, ζυμωμένο μέσα στὸ κατῶι τῆς δικτατορίας, ἔχαν μνήσιει καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Μὲ τοὺς γονεῖς τοὺς ἔχαν πᾶναι νὰ τὸ συζητοῦν. Τρεῖς μόνον ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν μὲ τὸν «Καραμαλῆ». Οἱ ἄλλοι μὲ τὸ βασιλιά –αὐτὸ ἦταν τὸ δίλημμα γιὰ πολλοὺς, προδικτατορικούς δεξιούς κυρίως, τότε: Καραμαλῆς ἢ βασιλιάς. Στὸν οἶστρο τους, λοιπόν, τὰ παιδιὰ νὰ κερ-δίσουν ἔστω καὶ μιὰ ψῆφο γιὰ τὸ «δημοκρατία» ἔπесαν πάνω στὸν παπποῦ, ποντάροντας στὴν ἀδυναμία ποὺ τοὺς εἶχε. Νὰ ἐτοῦτο, νὰ ἐκεῖνο, νὰ τί εἶπε ὁ Καραμαλῆς, ποὺ τὸν ψήφισε χρόνια, νὰ ποὺ δὲν ἔχει μυαλό καὶ γότσια ὁ βασιλιάς, ποὺ ἐφετιλίστηκε νὰ τρέχει ἀπὸ χωριὸ εἰς χωριόν, δὲν ἄκουγες τότε τίς εἰδησεις; Τὸν τουμπάρισαν. «Σεῖς θὰ ζήσιτι, πιδιά μ’, μ’ αὔτνους. Θυκῆ σας εἶνι ἡ ζοηή. Ἰγῶ μὶ τὸ ‘να πουδάρ’στοιν τάφου εἴμι, ὅποιους καὶ νὰ βγεῖ τοῦ ἴδιου μ’ καν’». Ὁ, τ’ μ’ πείτι σεῖς θὰ κάμου. Μόνου ἀφῆστι τ’ γιαιγιά σας στ’ν ἥσυχια τ’ς. Μὴν τ’ν κουβαλάτι στοῦ σχολεῖλου γιὰ ψήφου». Τοῦ ἔδωσαν τὸ ψηφοδέλτιο ἔτοιμο. «Βάλ’ το στὸ φάκελο», τοῦ εἶπαν, «ὅπως εἶναι. Εἶσαι λεβεντιά παπποῦ».

Ξημέρωσε ἡ Κυριακὴ, σχόλασε ἡ ἐκκλησία, πῆραν τὸν παπποῦ καὶ τράβηξαν κατὰ τὸ σχολεῖο. Ψῆφισαν καὶ γύρισαν στὸ σπίτι. Κεφάτα τὰ ἐγγόνια, ἀνέμελα, σίγουρα ὅτι καὶ πᾶνε καλὰ τὰ πράγματα, μὲ ἥσυχη πάντως τὴ συνείδησι ὅτι εἶχαν κάνει τὸ καθήκον τους. Ὁ παππούς ὅμως ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸ παραβάν –ἐκάμε ἀρκετὴ ὥρα μέσα, «θές βοήθεια καὶ γότσια ὁ βασιλιάς, ποὺ ἐφετιλίστηκε νὰ τρέχει ἀπὸ χωριὸ εἰς χωριόν, δὲν ἄκουγες τότε τίς εἰδησεις; Τὸν τουμπάρισαν. «Σεῖς θὰ ζήσιτι, πιδιά μ’, μ’ αὔτνους. Θυκῆ σας εἶνι ἡ ζοηή. Ἰγῶ μὶ τὸ ‘να πουδάρ’στοιν τάφου εἴμι, ὅποιους καὶ νὰ βγεῖ τοῦ ἴδιου μ’ καν’». Ὁ, τ’ μ’ πείτι σεῖς θὰ κάμου. Μόνου ἀφῆστι τ’ γιαιγιά σας στ’ν ἥσυχια τ’ς. Μὴν τ’ν κουβαλάτι στοῦ σχολεῖλου γιὰ ψήφου». Τοῦ ἔδωσαν τὸ ψηφοδέλτιο ἔτοιμο. «Βάλ’ το στὸ φάκελο», τοῦ εἶπαν, «ὅπως εἶναι. Εἶσαι λεβεντιά παπποῦ».

Ξημέρωσε ἡ Κυριακὴ, σχόλασε ἡ ἐκκλησία, πῆραν τὸν παπποῦ καὶ τράβηξαν κατὰ τὸ σχολεῖο. Ψῆφισαν καὶ γύρισαν στὸ σπίτι. Κεφάτα τὰ ἐγγόνια, ἀνέμελα, σίγουρα ὅτι καὶ πᾶνε καλὰ τὰ πράγματα, μὲ ἥσυχη πάντως τὴ συνείδησι ὅτι εἶχαν κάνει τὸ καθήκον τους. Ὁ παππούς ὅμως ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸ παραβάν –ἐκάμε ἀρκετὴ ὥρα μέσα, «θές βοήθεια καὶ γότσια ὁ βασιλιάς, ποὺ ἐφετιλίστηκε νὰ τρέχει ἀπὸ χωριὸ εἰς χωριόν, δὲν ἄκουγες τότε τίς εἰδησεις; Τὸν τουμπάρισαν. «Σεῖς θὰ ζήσιτι, πιδιά μ’, μ’ αὔτνους. Θυκῆ σας εἶνι ἡ ζοηή. Ἰγῶ μὶ τὸ ‘να πουδάρ’στοιν τάφου εἴμι, ὅποιους καὶ νὰ βγεῖ τοῦ ἴδιου μ’ καν’». Ὁ, τ’ μ’ πείτι σεῖς θὰ κάμου. Μόνου ἀφῆστι τ’ γιαιγιά σας στ’ν ἥσυχια τ’ς. Μὴν τ’ν κουβαλάτι στοῦ σχολεῖλου γιὰ ψήφου». Τοῦ ἔδωσαν τὸ ψηφοδέλτιο ἔτοιμο. «Βάλ’ το στὸ φάκελο», τοῦ εἶπαν, «ὅπως εἶναι. Εἶσαι λεβεντιά παπποῦ».

Σκηωθήκε καὶ τράβηξε γιὰ τὸν μεσημεριανὸ του ὕπνο.

Ποῦ πᾶει ὁ χειμὼν τὸ θέρος;

Θέρος, ὦ μεγαλόχαρο, πλούσιον, ἡχηρό, φλογάτο. (Ἀρίστος Καμπάνης, «Θέρος», 1909)

Ὅταν ἔλθει τὸ καλοκαίρι, λέγεται πὼς ὁ χειμῶνας πᾶει καὶ αὐτὸς νὰ παραθε-ρίσει. Πᾶει, λοιπόν, καὶ μένει στὰ ψηλὰ βουνά, στὰ Καρπενήσια καὶ τ’ Ἀγραφα. Νὰ τὰ δροσίσει ἀπὸ τοὺς θερινοὺς καύσωνες: ἀναψυχὴ σὲ ψυχές καὶ σώματα, ἀλεξικαύσωνο σωστό, δὲν ἀφήνει τὸν ἀστερισμὸ τοῦ Κυνός, μὲ τὰ κινικά του καύματα, νὰ πλησιάσει, κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες, στὰ μέρη τοῦ *Ζαχαρία* Παπαντωνίου καὶ τοῦ Στέφανου Γρανίτσα. Τὸ δηλώνει ἀπερίφραστα ὁ Γρανίτσας:

«Τὸ καρπενησιώτικο καλοκαίρι εἶναι ὅ,τι τὰ ἀθηναϊκὰ μαγιατίπριλα».

Φέρνει μαζὶ του, στὶς ἀποσκευές του, βρύσες μὲ κρυερά καὶ εὐωδιαστὰ νερά: νερά ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς βγαλμένα γιὰ νὰ δροσίσουν τὸν τόπο, νὰ μὴν τὸν βαλαντώσει ὁ ἥλιος: βρύσες ποὺ κελαρύξουν ἀνὰ τὰς ρύμας καὶ τὰς ἀγυιὰς τοῦ Καρπενησιοῦ, ποὺ πέφτουν στοὺς ἀνθόφορτους φράχτες, ποὺ τρέχουν μέ-σα σὲ ὅλους τοὺς καρπενησιώτικους κήπους:

«Θαῦμα οἰκονομίας καὶ ποιήσεως ὁ καρπενησιώτικος κῆπος»,

ἀναφωνεῖ ὁ Γρανίτσας.

Τὸ δροσερό, τὸ δροσερώτατο καρπενησιώτικο καλοκαίρι πληροῖ μὲ δξυγόνo τοὺς πνεύμονες, τὸ στήθος, δίνει φτερά στὰ πόδια, δυναμώνει τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδιά τῶν καρπενησιωτῶν.

Στ’ Ἀγραφα, στὰ μέρη τοῦ «Ἑλληνομουσείου» τοῦ Εὐγενίου Γιαν-νούλη καὶ τοῦ Ἀναστασίου Γορδίου, στολίζει τοὺς δῆτους μὲ ποικιλόχρωμα ἀγριολούλουδα ὄλο τὸ καλοκαίρι. Ἡ ἱστορικὴ «Φοντάνα», ἡ πηγὴ τῆς πάλαι ποτὲ Γούβας Βραγγανῶν, μὲ τὸ μουσικὸτατο κελάρυσμά της, χαρίζει, μαζὶ μὲ τοὺς ἑλαιτιάδες καὶ τοὺς πλατανιάδες ποὺ τὴν περιβάλλουν, βουνίσια γαλήνη καὶ ἡρεμία, ποὺ τὴν συνοδεύει μόνo τὸ τιτίβισμα τῶν πουλιῶν μὲ κυρίαρχα τὰ κοσσυφάκια τὰ *λάλα* μὲ τὸ *ἀμαυρόν* πτέρωμα. Καὶ ἔχει, κατὰ τὸν Γιαννούλη, καλλίρροον ὕδωρ ἡ «Φοντάνα», νᾶμα ἀκηράσιον καί:

«πολλὰ κρυερὸν καὶ πότμιον καὶ τροφῶν ὁποῖων ποτὲ ὄντων πεπτικώτατον, ... δι οὗ τὰ περίεξ γίνεται χλωερά καὶ ἐπιχαρτ, μάλιστα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους, καὶ οὕτω ποιεῖ τοὺς πε-ριπάτους ἡμίιν γλυκεροὺς καὶ ἀνακλητικούς ἐπὶ τὸ εὐθυμότερον».

Καὶ προσκαλεῖ ὁ Εὐγένιος τὸν περαστικό, τὸν διαβάτη:

«Ἴξο μοι πᾶρά ὦ ξένη, [...] Φοντάνα κιχλήσκουσί με νῦν ἐγχώριοι ἄνδρες φωνῇ τῇ Λατίνων οὐκ Ἀχάιδι, φίλε».

Κι ἀπὸ ἐκεῖ ψηλὰ, ἀπ’ τὶς πινδικές ὀροσειρές, ὅπου λημεριάζει ὁ χειμῶνας κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες, στέλνει σὲ κάμπους, θάλασσες, πελάγη, ἀλλιπληκτες ἀντές, τὰ θερινὰ μελτεμᾶκια, τίς λυσιπνοες αὐτές δροσερές πνοές τοῦ θέρους. Εἶναι οἱ τερπνοὶ τοῦ θέρους ἐτησίαι, ποὺ καταπραίνουν κόπους, μόχθους καὶ καύσωνες: μὲ τίς διάφορες μορφές τους: *κεράς-μελτέμ, βερύκοκκο-μελτέμ, τσάνερο-μελτέμ, μπασιλά-μελτέμ, γαϊδουρομελτέμ*.

Ἀλλὰ ἡ θαυμαστὴ καὶ μοναδικὴ γιὰ τὰ σκίονετα ὄρη τῶν Ἀγραφῶν πνευματικὴ ξυνωρίς τῶν Παπαντωνίου καὶ Γρανίτσα, δὲν ἀπολαμβάνει τὸ δροσερὸ θέρος τῶν Ἀγραφῶν καὶ τοῦ Καρπενησιοῦ, ἀλλὰ ἀναγκάζεται νὰ φλο-γίζεται στὴν Ἀθήνα, τὴν παραδομένη στοὺς καύσωνες τοὺς θερινούς, ὅπου ἡ ξηρὴ ἀτμόσφαιρα καίει τὴν πόλη, ὁ δὲ «Σφίγξ» τοῦ *Μῆ Χάνεσαι* σχολιάζει σχεδὸν μὲ τρόμο:

«Ὅπου καὶ νὰ καθήσῃς ἡ φλόγξ σὲ θωπεύει κλειούσα τὴν διάβασιν παντὸς ρεύματος [...] Καὶ νὰ εἶναι